

5.6) ความภาคภูมิใจ/รางวัลที่ได้รับ

ก่อนเข้าร่วมโครงการกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในอดีต เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2503 เริ่มมีการทำไม้โดยการสัมปทานของโรงเลื่อยไม้ ชาวบ้านได้เข้ารับจ้างในการคัดเลือกไม้ ตัดไม้ ตัดโค่นไม้ให้กับผู้รับสัมปทาน ชาวบ้านบางรายลงทุนซื้อช้างมารับจ้างชักลากไม้ และหลังจากนั้นก็เริ่มมีการทำไม้เถื่อนเกิดขึ้นโดยพ่อเลี้ยงนอกชุมชน และต่อมาชุมชนก็เริ่มทำไม้เถื่อนเอง ในปี พ.ศ. 2514 ผืนป่ารอบบ้านป่าสักงามได้ถูกขอใช้ประโยชน์เพื่อกิจการเลี้ยงวัว เป็นพื้นที่จำนวน 3,000 ไร่ ทำให้เกิดการทับซ้อนพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน เช่น ที่ทำนาตำบลบริเวณทุ่งป่าแถม นอกจากนี้บริเวณผืนป่าที่ชาวบ้านเคยเข้าเก็บหาอาหาร สมุนไพร ก็ทำได้น้อยลงเพราะถูกจำกัดสิทธิ์อันเป็นผลมาจากสิทธิในการได้รับอนุญาตให้นายทุนได้ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่า เกิดการขัดแย้งกันระหว่างนายทุนและชาวบ้านอยู่เป็นเนืองๆ ต่อมาประมาณในปี พ.ศ. 2520 องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้เข้ามาดำเนินกิจการตัดไม้แล้วปลูกในพื้นที่ป่าด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน ทรัพยากรป่าไม้จึงเสมือนแหล่งการค้าชุมชนเริ่มเข้าร่วมในการลักลอบตัดไม้แปรรูป และทำเฟอร์นิเจอร์ เช่น โต๊ะ ตู้ มากขึ้นเสมือนแข่งขันกับหน่วยงาน ส่งผลให้สภาพทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมสภาพลง พื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรม ชุมชนได้รับผลกระทบแหล่งน้ำธรรมชาติที่เคยอุดมสมบูรณ์เริ่มแห้งแล้ง น้ำในชุมชนไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค เมื่อทรัพยากรธรรมชาติเริ่มเสื่อมโทรมมากขึ้น ชุมชนไม่สามารถพึ่งพิงได้ดังเดิม ชาวบ้านเริ่มปรับเปลี่ยนวิถีการทำกินโดยออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้านมากขึ้นคนในชุมชนใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้อย่างสิ้นเปลือง เกิดธุรกิจค้าขายไม้เถื่อน ต้นไม้ถูกตัดทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมสภาพลง พื้นที่ต้นน้ำเสื่อมโทรม ระบบนิเวศเริ่มขาดความสมดุล ชุมชนยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของป่าและการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

ในปี พ.ศ. 2536 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ขึ้นเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กวง บ้านป่าสักงามเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่โครงการเข้าดำเนินการ โดยมีหน่วยทหารทำหน้าที่ในการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า จึงทำให้ชุมชนไม่สามารถทำไม้เถื่อนได้ดังเดิม จึงเริ่มปรับเปลี่ยนแนวทางในการทำมาหากิน และในด้านการพัฒนาโครงการได้มีแผนการส่งเสริมอาชีพและการอนุรักษ์ ตามรูปแบบผลการศึกษาการพัฒนาของโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ชุมชนกับทรัพยากรจึงเกิดการเรียนรู้และมีการปรับความสัมพันธ์ไปสู่การมีส่วนร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลังเข้าร่วมโครงการกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านป่าสักงาม หมู่ที่ 1 ตำบลลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านหนึ่งในความรับผิดชอบดำเนินการตามโครงการพัฒนาพื้นที่ป่าขุนแม่กวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นหมู่บ้านที่มีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาในระดับต้นๆ ของการดำเนินการโครงการ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่เหนือเขื่อนแม่กวงอุดมธาราที่มีความประชิดอย่างมากที่สุด การดำเนินกิจกรรมชุมชนอาจจะสร้างผลกระทบต่อคุณภาพลุ่มน้ำได้ หากละเลยต่อกระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและชุมชนบ้านป่าสักงามในอดีตมีพฤติกรรมในด้านการตัดไม้ทำลายป่าแปรรูปไม้จำหน่ายเป็นอาชีพของคนในชุมชนมาอย่างยาวนาน ทักษะของชุมชนมุ่งเน้นผลประโยชน์เชิงพาณิชย์มากกว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อคุณค่าของชีวิตประกอบกับสภาพทรัพยากรโดยทั่วไปมีสภาพเสื่อมโทรมแห้งแล้ง การดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนบ้านป่าสักงามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ได้นำแนวพระราชดำริซึ่งเป็นผลการศึกษาจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไปขยายผลสู่การพัฒนา คือ

1. แนวคิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ต้นลำธาร การปลูกไม้ 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง การสร้างฝายต้นน้ำลำธาร การป้องกันไฟป่า การปลูกเสริมป่าเพื่อพัฒนาความหลากหลายพืชพรรณและสมุนไพร
2. แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริ เรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วยการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นทุนในการทำมาหากิน ได้แก่ การเกษตรผสมผสาน การใช้ประโยชน์จากป่าอย่างชาญฉลาดเพื่อเศรษฐกิจครัวเรือนอย่างพออยู่พอกิน โดยการพัฒนากลุ่มอาชีพเสริมรายได้ครัวเรือน ประกอบด้วย กลุ่มเลี้ยงกบ กลุ่มปุ๋ยธรรมชาติ กลุ่มเลี้ยงหมูป่า กลุ่มจักสานไม้ไผ่และหวาย กลุ่มสมุนไพร กลุ่มเพาะซาก้าไม้
3. แนวคิดการพึ่งตนเอง เป็นรากฐานของการพัฒนาชุมชนที่จะก่อให้เกิดพลังในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายทั้งแกนนำ เยาวชน ผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นพลังให้ชุมชนพัฒนาอย่างเข้มแข็งด้วยการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา
4. แนวคิดการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญาและความสามารถในการตัดสินใจกำหนดชีวิตตนเองและชุมชน โดยมีความรู้สึกผูกพันรับผิดชอบต่อส่วนรวม การมีส่วนร่วมอาจเป็นไปในลักษณะต่างๆ กัน โดยใช้หลักการพัฒนาจากระดับตนเอง ครัวเรือน แล้วรวมเป็นกลุ่มกิจกรรมเพื่อการทำงานร่วมกัน

ผลการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนบ้านป่าสักงาม สรุปได้ คือ

1. ชุมชนเรียนรู้ปรับเปลี่ยนแนวคิด

ปรับตัวเข้าสู่กระบวนการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ โดยความร่วมมือ การปฏิบัติการพัฒนาในรูปกลุ่มและเครือข่าย การปฏิบัติต่อทรัพยากรโดยไม่สร้างผลกระทบ เกิดการยอมรับจากสังคมและชุมชน โดยการเข้ามาศึกษาดูงาน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ นักพัฒนา ชุมชน

2. สภาพทรัพยากรชุมชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น

- ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมกันในการคิด การพัฒนา ชุมชน และร่วมกันดูแล อนุรักษ์ป่าไม้ไม่มีการตัดไม้ทำลายป่าอย่างแต่ก่อน

- ป่าซับน้ำประจำหมู่บ้านที่มีสภาพแห้งแล้ง กลับมาทำหน้าที่เป็นแหล่งซับน้ำ และแหล่งอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา

- หวายเป็นพันธุ์พืชที่ชุมชนร่วมกันปลูกเสริมเพิ่มคุณค่าป่า ได้รับการดูแลจนมีการเจริญเติบโต และมีปริมาณมากกว่าแสนต้น ซึ่งชุมชนเริ่มได้รับผลตอบแทนเป็นแหล่งพัฒนาอาชีพการจักสาน

- ห้วยน้ำจางเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่เป็นตัวชี้วัดคุณภาพลุ่มน้ำอีกประการหนึ่งของการกลับมาที่มีน้ำไหลอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ และมีคุณภาพที่ดีเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของแมลงน้ำ ปลา โดยชุมชนได้รับประโยชน์เป็นแหล่งอาหารอีกแหล่งหนึ่ง

- การกลับคืนถิ่นของสัตว์หลายชนิด ที่ชุมชนสำรวจพบเห็น เช่น นกยูง ไก่ป่า หมูป่า นกชนิดต่างๆ

สภาพพื้นที่ที่มีความหลากหลายของลักษณะภูมิประเทศ มีน้ำตกเอเฟรม ถ้ำหลวงที่สวยงาม มีแหล่งเรียนรู้สำหรับศึกษาธรรมชาติมากมาย ที่สำคัญที่สุดชุมชนมีความเข้มแข็ง ตระหนักถึงคุณค่าและเล็งเห็นสำคัญของการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยร่วมกันกำหนดแนวทางและปฏิบัติตามกฎของชุมชน ชุมชนกับทรัพยากรจึงเกิดการเรียนรู้และมีการปรับความสัมพันธ์ไปสู่การมีส่วนร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการปลูกจิตสำนึกกับคนในชุมชนสู่คนภายนอก ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ได้จัดตั้งค่ายสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้กับสถานที่จริง โดยมีวิทยากรชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดและเดินชมเส้นทางเดินธรรมชาติ ซึ่งจะมีจุดสำคัญที่มีเรื่องราว องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และมีเอกลักษณ์เฉพาะจุด ทำให้เกิดการซึมซับความรัก ความหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

- 6) ที่อยู่ บ้านป่าสักงาม หมู่ที่ 1 ตำบลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
เบอร์โทรศัพท์ 083-7634010 e-mail .....
- 7) พิกัดที่ตั้ง (Latitude/Longitude) 47Q(x) 0511982 (Y) 2099436
- 8) เอกสารประกอบ
- 8.1) หลักสูตรอบรม เอกสารเผยแพร่ความรู้ของศูนย์เรียนรู้ฯ
1. การสร้างฝายต้นน้ำลำธาร
  2. การทำแนวป้องกันไฟป่า
  3. การเพาะกล้าไม้

8.2) รูปเกษตรกร

8.3) รูปกิจกรรมในศูนย์เรียนรู้ฯ

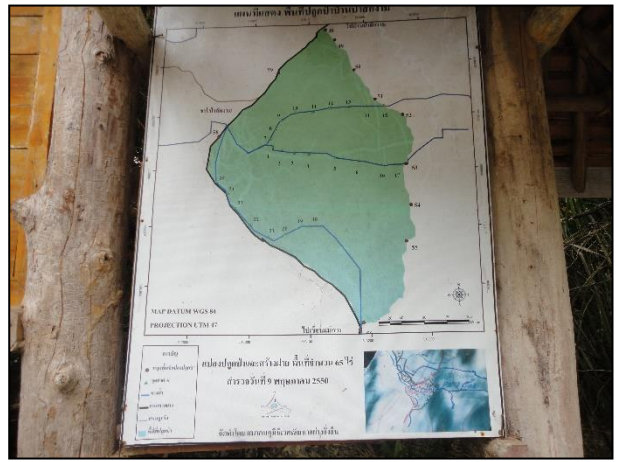
รูปกิจกรรม ณ เดือน มิถุนายน 2560

รูปกิจกรรม ณ เดือน มิถุนายน 2560

รูปกิจกรรม ณ เดือน มิถุนายน 2560

รูปกิจกรรม ณ เดือน มิถุนายน 2560

8.4) รูปแผนที่/ผังแปลง

